

Верховний
Суд

ТОП - 10 рішень ККС у кримінальних провадженнях щодо корупційних правопорушень

Наталія АНТОНЮК, заступник голови
Касаційного кримінального суду

Топкейси у сфері застосування норм кримінального права

Про кваліфікацію дій судді, яка через релігійні переконання не подала до НАЗК декларацію в електронній формі

Подання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції», у паперовій формі, з огляду на релігійні переконання та мотиви, а не в електронному виді шляхом заповнення на офіційному вебсайті Національного агентства з питань запобігання корупції за формою, що визначається цим агентством, не свідчить про відсутність у діянні цієї особи прямого умислу на неподання вказаної декларації.

Постанова ОП ККС ВС від 04 грудня 2023 року у справі № 991/5479/22 (провадження № 51-3444кмо23)

Топкейси у сфері застосування норм кримінального права

Про кваліфікацію діянь народних депутатів, які протиправно використали гарантії, безпосередньо пов'язані зі здійсненням ними функцій представника влади

Зловживанням владою є протиправне використання повноважень, правомочностей і можливостей, похідних від прав, обов'язків, гарантій, а також пільг та інших благ, які безпосередньо пов'язані зі здійсненням функцій представника влади.

Постанова ОП ККС від 27 листопада 2023 року у справі № 991/3966/20 (провадження № 51-3348кмо22)

Топкейси у сфері застосування норм кримінального права

Кваліфікація дій члена колегіального органу

Дії особи, яка є членом колегіального органу можуть кваліфікуватися за ст.368 КК і у тих випадках, якщо вирішення питання, за яке передавалася неправомірна вигода, ухвалюється цим колегіальним органом спільним рішенням за результатами голосування.

До того ж немає значення яке рішення було ухвалене таким колегіальним органом (таке яке цікавило надавача неправомірної вигоди або ж навпаки, тобто позитивне чи негативне). Адже кримінальна відповідальність у ст. 368 КК встановлена за конкретні діяння, серед яких є й одержання неправомірної вигоди, без конкретизації успішності досягнення бажаного результату надавачем неправомірної вигоди.

Топкейси у сфері застосування норм кримінального права

Кваліфікація дій члена колегіального органу

Таким чином члени колегіального органу, які отримують неправомірну вигоду за прийняття рішень, вчинення дій, що входять до компетенції такого органу, є суб'єктами відповідних корупційних правопорушень.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 23 квітня 2024 року у справі №726/776/17 (провадження №51-8212км18)

Топкейси у сфері застосування норм кримінального права

Кваліфікація дій викладача, який призначений членом екзаменаційної комісії, за ст. 368 КК

Суб'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 368 КК, є особа, яка у складі екзаменаційної комісії приймає іспити, виставляє оцінки, тобто здійснює тимчасову діяльність, що має організаційно-розпорядчий характер, оскільки саме від результатів іспитів залежить право продовжувати навчання, право отримувати стипендію.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 21 листопада 2023 року у справі № 461/3472/17 (провадження № 51-3166км22)

Топкейси у сфері застосування норм кримінального права

Кваліфікація дій члена МСЕК у як зловживання впливом за ст.369-2 КК

Як зловживання впливом можуть оцінюватися дії особи, яка впливає на окремих членів колегіального органу, які спільно приймають рішення, які входять до компетенції цього органу незалежно від результатів такого впливу чи відсутності впливу взагалі.

Для кримінально правової оцінки дій особи за ч. 2 ст. 369-2 КК необхідно встановити можливість суб'єкта цього діяння потенційно здійснити вплив на інших осіб, у здійсненні якого зацікавлений той, хто передає неправомірну вигоду. Як голова, так і члени МСЕК є особами, уповноваженими на виконання функцій держави.

Топкейси у сфері застосування норм кримінального права

Кваліфікація дій члена МСЕКу як зловживання впливом за ст.369-2 КК

Факт встановлення особі групи інвалідності є юридично значимим і тягне за собою багато правових наслідків як соціального характеру, так й іншого характеру. Органи, які уповноважені на встановлення цього факту вочевидь діють від імені держави, оскільки реалізують її функцію саме в частині встановлення інвалідності певній особі.

Держава завжди реалізовує свої функції через конкретні, створені нею органи чи уповноважених нею осіб. Залежно від сфери прийняття рішення відповідні функції держави здійснюють створені для цього інституції.

Топкейси у сфері застосування норм кримінального права

Кваліфікація дій члена МСЕКу як зловживання впливом за ст. 369-2 КК

У частині встановлення факту інвалідності таким органом, який покликаний здійснювати функції держави є медико-соціальні експертні комісії (МСЕК). Члени таких комісій приймають рішення від імені такої комісії, а отже у ході прийняття юридично значимих рішень комісії вони є особами, уповноваженими на виконання функцій держави.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 21 травня 2024 року у справі № 686/8627/22 (провадження № 51-72км24)

Топкейси у сфері застосування норм кримінального процесуального права

Обшук у службовому кабінеті без ухвали слідчого судді

Вимога отримати дозвіл на обшук, за відсутності добровільної згоди особи, стосується лише житла чи іншого володіння особи. Це випливає з тлумачення статі 233 КПК, що забороняє проникнення до особистого житла або володіння без дозволу суду або добровільної згоди такої особи, у сукупності зі статтею 235 КПК, яка передбачає вимоги до ухвали слідчого судді про дозвіл на обшук особистого житла або володіння.

Службовий кабінет сам по собі не може вважатися житлом або іншим володінням, доступ до якого визначає виключно його володілець, а тому без згоди володільця доступ до нього можна отримати за дозволом слідчого судді. Службове приміщення надається для виконання службових обов'язків і доступ до нього визначається іншим регулюванням, яке ґрунтується на міркуваннях, не пов'язаних із захистом приватності осіб, яким таке службове приміщення надане.

Топкейси у сфері застосування норм кримінального процесуального права

Обшук у службовому кабінеті без ухвали слідчого судді

Для визначення, чи відбувається втручання у приватне життя внаслідок обшуку у службовому приміщенні, слід застосовувати критерій «розумного очікування конфіденційності». Тобто, якщо обставини справи свідчать про те, що особа має підстави розумно очікувати на приватність при використанні приміщення або будь-яких елементів приміщення, то на приміщення або відповідну його частину поширюються гарантії від втручання у приватне життя (рішення Європейського суду з прав людини у справі «Реев v. Bulgaria» від 26 липня 2007 року).

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 17 січня 2023 року у справі № 648/1543/15-к (провадження № 51-4767км21)

Топкейси у сфері застосування норм кримінального процесуального права України

Обшук службового кабінету за відсутності захисника

Відсутність захисника під час огляду кабінету, особистого обшуку і освідкування засудженого не тягне за собою недопустимість доказів, отриманих під час цих слідчих дій.

Для оцінки допустимості показань, отриманих від підозрюваної особи під час слідчих дій, визначальним є дотримання права особи зберігати мовчання і, як гарантія цього права, забезпечення права бути представленим захисником.

При цьому враховується, що жодні відомості, які були повідомлені затриманою особою в ході обшуку, не були використані під час судового розгляду і не бралися до уваги судом при оцінці обставин справи.

Топкейси у сфері застосування норм кримінального процесуального права

Обшук службового кабінету за відсутності захисника

Таким чином, хоча при проведенні слідчих дій в кабінеті після затримання особи не був присутній захисник, немає підстав вважати, що виявлені речові докази були отримані саме внаслідок відсутності адвоката у значенні ч. 1 ст. 87 КПК України, оскільки присутність чи відсутність адвоката не могла вплинути на їх властивості.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 14 вересня 2023 року у справі № 521/18533/15-к (провадження № 51-3013км22)

Топкейси у сфері застосування норм кримінального процесуального права України

Форма процесуального рішення про визначення слідчих, які здійснюватимуть досудове розслідування

Якщо процесуальне рішення про визначення слідчих, які здійснюватимуть досудове розслідування, прийнято не у формі «постанови», а у формі «доручення», однак зміст, структура і обсяг викладеної у ньому інформації відповідають вимогам КПК, то потрібно констатувати, що у відповідному кримінальному провадженні є процесуальне рішення, яким належно визначено слідчих, які здійснюватимуть досудове розслідування.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 21 березня 2023 року у справі № 336/941/19 (провадження № 51-298км23)

Топкейси у сфері застосування норм кримінального процесуального права

Обставини, які свідчать про наявність провокації вчинення злочину

За відсутності ознак послідовного цілеспрямованого схиляння до кримінального правопорушення та наявності інформації про самостійну попередню підготовку винного до його вчинення сам по собі факт відповідної пропозиції не дає достатніх підстав для висновку, що звернення конкретної особи мало вирішальний вплив на формування злочинного наміру та що в іншому випадку злочин не було би вчинено.

Топкейси у сфері застосування норм кримінального процесуального права

Обставини, які свідчать про наявність провокації вчинення злочину

Загалом у провадженнях, в яких йдеться про можливу провокацію злочину, необхідно враховувати чи існували відносини між надавачем і одержувачем неправомірної вигоди безвідносно до правоохоронних органів, чи існували питання, у вирішенні яких був зацікавлений надавач неправомірної вигоди і які міг або обіцяв вирішити одержувач неправомірної вигоди до того, як правоохоронним органам стало відомо про ці факти. Така інформація дозволить зробити висновок про вплив правоохоронних органів на хід подій і, як наслідок, про наявність або відсутність ознак провокації злочину.

Топкейси у сфері застосування норм кримінального процесуального права

Обставини, які свідчать про наявність провокації вчинення злочину

Фактично про провокацію злочину може йтися тоді, коли правоохоронні органи штучно створили ситуацію, з метою спонукати особу до вчинення злочину. Однак якщо правоохоронні органи лише долучилися до фіксації і розслідування на певному етапі розвитку подій, зокрема після подання особою заяви про вчинення злочину, то це свідчить про їх пасивну роль, яка проявилася лише у належній фіксації вчинюваного кримінального правопорушення.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 28 березня 2023 року у справі №391/729/15-к (провадження №51-7400км18)

Топкейси у сфері застосування норм кримінального процесуального права

Наслідки повернення обвинувального акту прокурору

Повернення обвинувального акта не передбачає поновлення завершеного досудового розслідування. Діючий КПК чітко відмовився від інституту додаткового розслідування, який існував за КПК 1960 року. Відсутність можливості проведення додаткового розслідування після звернення до суду з обвинувальним актом очевидна з тексту Кодексу.

Топкейси у сфері застосування норм кримінального процесуального права

Наслідки повернення обвинувального акту прокурору

Повернення обвинувального акту не може використовуватися стороною обвинувачення для проведення будь-яких процесуальних дій, крім приведення його у відповідність до вимог ст. 291 КПК, і, відповідно, немає підстав вважати, що після повернення обвинувального акта прокурору може йти мова про будь-яке досудове розслідування, оскільки воно завершене до першого звернення до суду з обвинувальним актом.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 30 січня 2024 року у справі № 686/8506/14-к (провадження № 51 - 3973 км 23)

—
Верховний
Суд

Дякую за увагу!